

Jak integrovat děti z Ukrajiny do českých škol? Důležitá je nejen výuka češtiny, ale i ukrajinštiny

TISKOVÁ ZPRÁVA

Praha 13. června 2022 - Kolik ukrajinských dětí bude třeba integrovat do českých škol, o tom bude jasněji až během prázdnin. Odborníci už od začátku války na Ukrajině upozorňují, že pokud se tyto děti nepodaří do českých škol integrovat, nepoznamená to jen budoucnost těchto dětí, ale celé společnosti. Přitom už první fáze adaptace dětských uprchlíků v některých regionech přivedla část škol na hranu jejich kapacit. Podle české školní inspekce se to týkalo zhruba poloviny škol, do nichž se zapsalo deset a více ukrajinských žáků. V Průběžné zprávě o integraci a vzdělávání ukrajinských žáků a dětí přitom inspekce upozorňuje, že školy v minulých měsících navštěvovala pouze třetina dětí, které do Česka před válkou uprchly.

Kulatý stůl SKAV a EDUin hledal odpověď na otázku, **jak úspěšně integrovat děti ukrajinských uprchlíků do českých škol?** Záznam diskuse je k dispozici [zde](#).

K diskusi se sešli tyto panelisté:

Ondřej Andrys, Česká školní inspekce

Michal Černý, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Salim Murad, Gymnázium Paměti národa

Hana Šišková, městská část Praha 7

Kristýna Titěrová, META

Luboš Zajíc, Asociace ředitelů základních škol

Diskuzi moderoval:

Andrej Novik, Post Bellum

Prostorové kapacity

První krok je najít pro ukrajinské děti místo ve škole a také lidi, kteří je v integraci podpoří. *“Pro úspěšnou integraci je primární rovnoměrné rozložení mezi regiony, například Praha je nyní v situaci, kdy už integrace není fyzicky možná,”* upozornila hned v počátku diskuse Kristýna Titěrová z neziskové organizace META, která se dlouhodobě věnuje integraci dětí a mladých lidí, jejichž mateřským jazykem není čeština. Spíš než o relokační by ale mluvila o solidaritě mezi kraji.

Relokace ale může mít i své limity. *“Například v Praze jsou školy na internacionální prostředí zvyklejší, naučily se s heterogenními třídami pracovat, působí tu organizace, které pomáhají. V regionech systém podpory často chybí,”* upozorňuje na možná rizika relokační podle kapacity škol ředitel Gymnázia Paměti národa Salim Murad. “Lakmusovým” papírkem rozdílů mezi školami v tomto ohledu může být například začleňování romských žáků.

Personální kapacity

Pro úspěšnou integraci budou kromě místa ve třídách potřeba také lidé. Kristýna Titěrová upozornila na nedostatek učitelů češtiny jako druhého jazyka, bude podle ní také potřeba posilovat dovednosti jednotlivých učitelů pracovat s heterogenním kolektivem. Školy dlouhodobě potřebují specialisty - školní psychology, speciální pedagogy, asistenty pedagoga a sociální pedagogy.

Se změnou financování, které umožní financování školních psychologů a speciálních pedagogů, počítá ministerstvo od září v rámci šablon. Je ale otázka, kde je školy najdou. *“Je tu i řada lidí z cizojazyčného prostředí, kteří nepracují ve svých profesích kvůli naší migrační politice,”* připomněla Kristýna Titěrová.

V rámci Lex Ukrajina II ministerstvo zavádí tzv. ukrajinské asistenty. *“Pokud to projde, dostane každá škola na základě počtu ukrajinských žáků nárok na úvazek, aniž by o něj musela žádat,”* řekl Michal Černý. *“Byla by to možnost, jak dále zaměstnávat ukrajinské učitelky, ale musí se rozhodnout rychle, abychom jim během léta mohli dát intenzivní jazykovou přípravu. Čeští učitelé by v tom od září neměli být sami,”* dodala Hana Šišková.

Výuka češtiny jako cizího jazyka

“Není to jen o výuce základů jazyka hned po příchodu, osvojit si jazyk na tzv. akademické úrovni trvá pět až deset let. Kromě jazykové podpory tyto děti budou potřebovat oporu v každé hodině, výuka by měla být pro ně srozumitelná a smysluplná,” zdůraznila Kristýna Titěrová. Hned ale také dodala, že z důrazu na srozumitelnost a smysluplnost budou těžít všechny děti ve třídě.

Problém je to zejména pro středoškoláky nebo žáky posledních ročníků základní školy. *“Když mluvím s kolegy z Ukrajiny, ty děti se bojí udělat rozhodnutí po 9. třídě, jsou často překvapení, jak jim jde čeština pomalu. I když začali v březnu, těžko v září budou schopné v češtině studovat,”* upozorňuje ředitel Gymnázia Paměti národa Salim Murad. Motivaci ke studiu češtiny podle něj ovlivňuje i to, jestli jejich rodina plánuje v Česku zůstat, nebo počítá s návratem.

Potřebnou systémovou změnou je jazyková výuka pro středoškoláky s odlišným mateřským jazykem, která chce ministerstvo školství zavést od září, dosud ji poskytovaly jen základní školy. META šest let pořádá roční intenzivní jazykový kurz pro mladé cizince. *“Máme s tím dobrou zkušenost, za rok intenzivního studia se dostanou zhruba na úroveň B1. Je to lepší než A0, pokud ale mají být na střední škole úspěšní, ani pak se bez dlouhodobé podpory neobejdou,”* upozornila Kristýna Titěrová.

Ukrajinské třídy

Lex Ukrajina II umožní jako přechodné řešení pro případ chybějící kapacity i zakládání ukrajinských tříd, což je v rozporu s požadavkem na integraci dětí. META považuje “cestu pozvolné inkluze” přes adaptační skupiny, kde se příchozí děti učí jazyk v malých skupinách a mají stejnou výchozí situaci, za bezpečnější a komfortnější než okamžité zařazení do mainstreamu. *“Zároveň ale vidíme velké riziko segregace, mnoho škol a regionů bohužel vnímá segregaci navzdory státní politice jako pozitivní,”* říká Kristýna Tintěrová.

Výuka ukrajinštiny / ukrajinské kurikulum

14 procent dětí podle školní inspekce na jaře chodilo do české školy a zároveň se vzdělávalo distančně na Ukrajině. *“To je dlouhodobě neudržitelný stav, i když je pochopitelné, že má ukrajinská strana zájem, aby děti zůstaly v kontaktu s ukrajinským kurikulem,”* řekl Ondřej Andrys z České školní inspekce. Řešení se teprve hledá - kompromisem by podle něj mohla být i sobotní škola, kde by se děti učily ukrajinštinu nebo dějepis podle ukrajinského kurikula (ČŠI tu vychází i z diskuse z ukrajinským velvyslancem, v Praze před válkou fungovaly dvě takové školy). Předseda Asociace ředitelů základních škol Luboš Zajíc vidí jako možnost zavedení ukrajinštiny jako volitelného předmětu, pokud se podaří zajistit výuku personálně.

Střední školy

Začlenění cizinců se v Česku dlouhodobě nedaří, podle organizace META je třetina 17letých mimo vzdělávací systém (více [zde](#)). Nyní je situace komplikovaná navíc i tím, že do škol směřují silné populační ročníky, na které není systém připraven. To znamená, že i školy, které dříve vypisovaly druhá a třetí kola přijímacího řízení (a tyto děti přijímaly), tuto možnost letos nedávají. *“Přijímací řízení je nastaveno na rodilé mluvčí, diskvalifikuje nejen nově příchozí, ale i ty, kdo v Česku žijí už delší dobu. To je pro nás velké téma, stejně jako ukončování středoškolského vzdělávání, didaktický test je opět nastavený pro rodilého mluvčího. Trvá opravdu až deset let, než ovládnete jazyk na potřebné úrovni,”* upozorňuje Kristýna Tintěrová.

Příležitost pro změnu?

Panelisté se shodli, že současná krize “vysvětila” dlouhodobé problémy českého školství. *“Dlouhodobě se například neřešila kapacita škol, kdy zřizovatelé čekali, že se to nějak zvládne, teď se ale bude muset řešit komplexně,”* myslí si Luboš Zajíc. Totéž se týká jazykové výuky cizinců nebo zaměstnávání podpůrných pedagogických profesí. *“Došlo k akceleraci procesů, které tu měly proběhnout před dvaceti lety,”* myslí si Salim Murad.

Zdroje pro editory:

- Informace o vzdělávacích projektech META najdete [zde](#), v příštím roce počítají s rozšířením do regionů.

- Nabídka kurzů Národního pedagogického institutu pro učitele, včetně metodických materiálů včetně ukrajinských pracovních listů nebo učebnic je k dispozici [zde](#).
- Více informací je k dispozici i v naší starší tiskové zprávě [zde](#).
- Stránky ministerstva školství nabízí informace k integraci ukrajinských dětí [zde](#).
- Průběžnou zprávu o integraci a vzdělávání ukrajinských dětí a žáků si můžete přečíst [zde](#).
- Analýzu kapacit českých škol zpracoval PAQ Research, výsledky jsou k dispozici [zde](#).

Kontakt pro média:

Radka Hrdinová, mediální komunikace SKAV
radka.hrdinova@skav.cz, 603 177 791

SKAV (Stálá konference asociací ve vzdělávání, z. s.) je zastřešující platforma organizací, které usilují o progresivní změny ve vzdělávání. Je moderátorem smysluplné diskuze a advokátem klíčových témat. Centrem zájmu členů jsou co nejlepší podmínky pro učení žáků a co nejlepší vztahy mezi žáky a učiteli. Věříme, že smyslem vzdělávání je, aby každý mohl rozvíjet svůj potenciál, najít své místo ve společnosti a prožít spokojený život. Sledujte aktuální informace o SKAV na [Facebooku](#) a [Twitteru](#).

EDUin je obecně prospěšná společnost, která se věnuje problematice vzdělávání a jejíž snahou je informovat veřejnost o všem důležitém, co se děje ve školství a vzdělávání. EDUin, o. p. s., byla založena v roce 2010 a realizuje a připravuje několik informačních a osvětových projektů. Více se dozvíte na www.eduin.cz.